

Saksbehandler: Controller, Kirsti Nesbakken

**HANDLINGSPROGRAM/ØKONOMIPLAN 2009 - 2012 ÅRSBUDSJETT 2009 -
UTLEGGING TIL ALMINNELIG ETTERSYN**

Hjemmel:

Rådmannens innstilling:

::: Sett inn rådmannens innstilling under denne linja ↓

Forslaget til Handlingsprogram/Økonomiplan 2009-2012 og Årsbudsjett 2009 legges ut til alminnelig ettersyn.

::: Sett inn rådmannens innstilling over denne linja ↑

... Sett inn saksopplysninger under denne linja ↓

Sammendrag:

Saksutredning:

Økonomiplanens lovhjemmel

I kommuneloven finner vi følgende bestemmelse:

§ 44. Økonomiplan.

1. Kommunestyret og fylkestinget skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan.
2. Økonomiplanen skal omfatte minst de fire neste budsjettår.
3. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Planen skal være satt opp på en oversiktlig måte.
4. I økonomiplanen skal det for hvert enkelt år økonomiplanen omfatter anvises dekning for de utgifter og oppgaver som er ført opp, jf. § 46 nr. 6.
5. Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, skal integreres i økonomiplanleggingen og bruken av midler innarbeides i planen.
6. Kommunestyret og fylkestinget vedtar selv økonomiplanen og endringer i denne. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet eller fylkesutvalget. Ved parlamentarisk styreform skal rådet avgi innstilling som nevnt.
7. Innstillingen til økonomiplan, med de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret eller fylkestinget. Dette gjelder likevel ikke ved innstilling som gjelder endringer i økonomiplanen.
8. Økonomiplanen og endringer i denne oversendes departementet til orientering.

Årsbudsjettets lovhjemmel

I kommuneloven finner vi følgende bestemmelser:

§ 45. Årsbudsjettet.

1. Kommunestyret og fylkestinget skal innen årets utgang vedta budsjett for det kommende kalenderår.
2. Kommunestyret og fylkestinget vedtar selv årsbudsjettet og endringer i dette. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet eller fylkesutvalget. Ved parlamentarisk styreform skal rådet avgi innstilling som nevnt.
3. Innstillingen til årsbudsjett, med alle de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret eller fylkestinget. Dette gjelder likevel ikke ved innstilling som gjelder endringer i årsbudsjettet.
4. Kommunestyrets og fylkestingets vedtak om årsbudsjett, samt formannskapets og fylkesutvalgets saksdokumenter, sendes departementet til orientering.

§ 46. Årsbudsjettets innhold.

1. Årsbudsjettet er en bindende plan for kommunens eller fylkeskommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. I bevilgninger til formål kan det likevel gjøres fradrag for tilhørende inntekter. Kravet om budsjettgjæmsel på utbetalingstidspunktet gjelder ikke for utbetalinger som kommunen eller fylkeskommunen er rettslig forpliktet til å foreta.
2. Årsbudsjettet skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet.
3. Årsbudsjettet skal være realistisk. Det skal fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen eller fylkeskommunen kan forvente i budsjettåret.
4. Årsbudsjettet skal være stilt opp på en oversiktlig måte. Kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer, samt de målsettinger og premisser som årsbudsjettet bygger på, skal komme tydelig fram.
5. Årsbudsjettet skal være inndelt i en driftsdel og en investeringsdel.
6. Det skal budsjetteres med et driftsresultat som minst er tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger.
7. I årsbudsjettet kan det avsettes midler til bruk i senere budsjettår.
8. Departementet kan gi nærmere regler om årsbudsjettet og innstilling til årsbudsjettet. I disse reglene kan det stilles krav om oversikter over inntekter og utgifter for kommunens eller fylkeskommunens samlede virksomhet.

§ 47. Årsbudsjettets bindende virkning.

1. Kommunestyrets eller fylkestingets bevilgninger i årsbudsjettet er bindende for underordnede organer. Dette gjelder ikke for utbetalinger kommunen eller fylkeskommunen er rettslig forpliktet til å foreta, jf. § 46 nr. 1 tredje punktum.
2. Skjer det endringer i løpet av budsjettåret som kan få betydning for de inntekter og utgifter som årsbudsjettet bygger på, skal administrasjonssjefen, kommunerådets leder eller fylkesrådets leder gi melding til kommunestyret eller fylkestinget.

3. Får kommunestyret eller fylkestinget melding etter nr. 2 foran, skal det foreta nødvendige endringer i budsjettet. Det samme gjelder når det på annen måte gjøres kjent med forhold som kan bety vesentlig svikt i inntektene eller en vesentlig økning i utgiftene i forhold til budsjettet.

Rådmannens forslag

Det vises til vedlagte forslag til Handlingsprogram/økonomiplan 2009-2012 og årsbudsjett 2009.

Økonomiplan 2009-2012

Økonomiplanen er utarbeidet med utgangspunkt i årsbudsjett 2009 og følgende forutsetninger:

- Pris- og lønnsvekst (deflatoren) er budsjettert i henhold til Konjunkturtendenser for Norge og utlandet, frigitt av SSB oktober 2008
- Skatt og rammetilskudd er forutsatt videreført på samme nivå justert for deflator
- Eiendomsskatt er i planperioden opprettholdt på dagens nivå
- Momskompensasjon investeringer er fra og med 2010 forutsatt brukt til finansiering i investeringsbudsjettet. Det er etter loven tillatt å benytte deler av slik kompensasjon i drift under overgangsordningen, men det anses som sunt i forhold til Balanse 2010 å ikke benytte dette i drift
- Kutt-tiltakene fra 2009 er videreført i planperioden men gir et større handlingsrom pga. helårseffekt av tiltakene
- Endret marginavsetning gir redusert skatteinntekt på kr 2,5 mill i det året marginavsetningen endres. Fra 2010 er disse pengene lagt tilbake i driftsbudsjettet.
- Kapitalkostnader er innarbeidet i henhold til investeringsbehov i planperioden

Marginavsetning

Lunner kommune har i en årrekke benyttet 8 % til marginavsetning i sitt skatteregnskap. Denne avsetningen skal dekke det anslåtte til gode beløp ved avregningen for det gjeldende år. De siste årene har kommunen hatt negativt marginoppgjør.

Større fradrag ved ligningen f.eks. ved økte renteutgifter eller endring av skattereglene får konsekvenser for hvor store beløp som kommer til utbetaling når avregningen foreligger.

For lite avsatt de siste årene:

	Foreløpig beregnet -07	2006	2005	2004	2003
For lite avsatt	Ca 8,5 mill *)	7 039 838	5 819 401	4 238 206	7 471 600
Kommunens andel	31,1 % *)	33,1 %	32,5 %	32,6 %	

*) Marginoppgjøret for inntektsåret 2007 er ikke ferdig. Det vil først foreligge endelige tall når periodisk oppgjør for oktober foreligger i begynnelsen av november.

***)Kommunens andel er anslått til 29,9% for 2008. Andelen for 2009 er pr. i dag ikke fastsatt av overordnet myndighet.

På bakgrunn av dette foreslår skatteoppkreveren i brev til kommunestyret å øke marginavsetningen fra 8 % til 9 %. Brevet ligger som vedlegg til denne saken.

Skatteanslag

Skatt på inntekt og formue er budsjettert i henhold til KS-modellen, men nedjustert med kr 2,55 mill knyttet til endret marginavsetning.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatt er budsjettert på 2008-nivå men øket med kr 100' knyttet til at det foreslås at eiendomsskatt også skal gjelde fullt ut for landbrukseiendommer.

Driftsbudsjett

Årsbudsjett 2009 er utarbeidet med utgangspunkt i justert budsjett per 01.01.08, justert for kjente endringer. Det er tatt høyde for delårseffekter og nye tiltak vedtatt i 2008 med effekt på budsjettet for 2009. Som eksempel kan nevnes psykiatritilbudet ved Kalvsjøstua som netto øker budsjettet med kr 3,7 mill.

Dette grunnlaget er justert i forhold til lønns- og prisvekst, jfr. kap. 2.5. Det er tatt høyde for at lønnsveksten lokalt blir 0,5 % høyere enn forventet i statsbudsjettet. I tillegg er det tatt høyde for etterslepet på 1,5 % knyttet til ikke kompensert lønnsoppgjør i 2008.

Totalt utgjør utfordringen ved videreføring kr 3,3 mill, mens vedtatte kostnadsendringer i 2008 med effekt for 2009 utgjør kr 5,7 mill. Nye behov er identifisert og lagt inn i budsjettet med kr 3,8 mill.

Total utfordring etter dette er kr 12,8 mill. Utfordringen er foreslått løst gjennom tiltak som beskrevet fra de 3 arbeidsgruppene nedsatt av Balanse 2010 er som følger:

Innsparingstiltak fra arbeidsgruppe koordinering:

Tiltak	Virkning
Reduksjon av møtehonorar for politikere.	50 000
Politisk struktur, senket aktivitet	50 000
Landbrukskontoret minus 5%	65 000
Skatteoppkrever - 5%	65 000
Ingen gratis servering av mat i politiske møter.	90 000
Eiendomsskatt gjelde fullt ut også for landbrukseiendommer.	100 000
Holdningskampanje blant ansatte i forhold til strøm/energibruk	100 000
Støtten til oppkjøring av skiløyper kuttes	150 000
Administrative inntekter interkommunale samarbeider	150 000
Kirken	150 000
Kritisk gjennomgang av adm. funksjoner	200 000
Redusere flyktningtjenestens netto budsjett	200 000
Stengte svømmebassenger, reduserte driftsutgifter	200 000
Effektstyringsanlegg, besparing i strøm	200 000
Kultur generelt reduksjon tilsvarende økning 2007	400 000
Kulturskoletilbudet halveres	492 000
Sum tiltak	2 662 000

Innsparingstiltak fra arbeidsgruppe omsorg:

Nr.	Tiltaksbeskrivelse	Årsvirkning	Virkning 09	Beregning og kommentarer
1	Si opp avtalen med Lupro (effekt fra 01.04.09)	1 945 000	1 458 750	2 973 000 Årskostnad Avtalen sies opp 30.9.08 1 028 000 Må ha tilbake bemanning 1 945 000 Lokaler i kløvertun eller S.O. skole Avklares endelig etter evt. vedtak i kst.
2	Overgang fra 2 hvilende til 1 våken nattvakt på Lunner bofellesskap og Lunner omsorgsbolig. Overgangen betyr reduksjon på 1 årsverk	400 000	300 000	Avhengig av ferdigstilling av Kalvsjøstua pga ansattekalabal
3	Drift Bergosenteret	0	0	
4	Reduksjon av dagaktiviteten på Los med 1 årsverk (det er i dag totalt 2 årsverk)	420 000	420 000	1 stilling bevares pga. lov om aktivitetstilbud Medfører at det ikke tilbys dagopphold for hjemmeboende
5	Bortfall av transport til dagopphold	110 000	110 000	
6	Redusere 1,5 årsverk på kjøkken Los	630 000	630 000	Ikke levering til Bergo, ingen dagpasienter samt reduksjon
7	Redusert innkjøp mat	150 000	150 000	av 6 langtidsplasser.
8	Redusert hjemmehjelp med 1 årsverk ved å utføre renhold hver 3 uke mot dagens hver 2 uke	400 000	400 000	Gjennomgang av alle vedtak
9	Tilsynslegefunksjon reduseres fra 15 til 10 timer i uka	90 000	90 000	Budsjettet for dette ligger hos Fo
10	Reduksjon av 6 langtidsplasser. Dette gir en reduksjon på 4,7 årsverk x 420 000 (somatiske langtidsplasser) kr.1 974 000 - tapt inntekt 426 000 (effekt fra 01.04.09)	1 548 000	1 161 000	Ny turnus må legges. Må begynne i sept/okt 08 for å oppnå hel effekt 09 Betyr flere pasienter hos hjemmetjenesten og mulig og sterkt redusert tilbud pr. pasient.
11	Reduksjon i kontor for psyk helse	350 000	350 000	Færre klienter pga etablering av Kalvsjøstua
12	Redusert 0,5 årsverk merkantil funksjon leder Los	210 000	157 000	virkning fra 01.04.09

6 253 000   5 226 750

Midlertidige tiltak for å oppnå balanse i 2009

Nr.	Tiltaksbeskrivelse	Årsvirkning	Virkning 09	Beregning og kommentarer
1	Fjerne fysioterapitilbudet innenfor TT 3 timer pr uke og redusere fysioterapi Los med 10 timer Totalt 13 timer x kr. 570 pr uke x 45 uker		333 450	Sterkt redusert opptreningstilbud for pasienter på sykehjemmet og for brukere innen TT. (krever raske oppsigelser)

5 560 200

Innsparingstiltak fra arbeidsgruppe oppvekst:

Tiltak	Årsvirkning	Virkning 09	Merknader
Reduksjon innenfor undervisning*	6 400 000	3 297 455	All reduksjon unntatt reduksjon i driftsmidler gjøres fra 01.08.09. Driftreduksjon fra 01.01.09
Reduksjon innenfor grunnskole for voksne	200 000	200 000	gjøres fra 01.01.09
Reduksjon innenfor skys			
Redusert svømmekjøring ved LUB	38 000		Svømmekjøring LUB, 3 måneder for 3. trinn
Redusert svømmekjøring ved Grua	22 000		Svømmekjøring Grua, 3 måneder for 3. trinn
Fjerning av Fysmus	15 000		Kr 1680 pr mnd
Fjerning av Fysmus, LUB	21 000		Kr 2400 pr mnd
Rideterapi	45 000		Kr 5000 pr mnd
Reduksjon av trafikkfarlige veier, Kalvsjø	37 000		Virkning fra høsten 09
	178 000	80 909	
Sum innsparing 2009	6 778 000	3 578 364*	Arbeidsgruppen er pålagt å spare ytterligere kr 1 mill i 2009

* Detaljer - reduksjon i undervisning

Fjerne egen bevilgning til PRA ved LUS og H.stua			2 424 000	Fra 01.08.09
Fjerne FYS/MUS og ridetilbud			116 000	Fra 01.08.09
Svømming lagt til ett årstrinn og kortere periode i året			60 000	Fra 01.08.09
Redusert komm. tildeling med 40%			3 088 000	Fra 01.08.09
Redusert driftsmidler med 20%			712 000	Fra 01.01.09
			6 400 000	

Renter av fond

Kommunen har ikke separate konti for gavefondet og selvkostområdene. Disse områdene går dermed glipp av renteinntektene på innestående beløp. For å kompensere for dette er reglene slik at gavefondets kalkulererte renteinntekter avsettes til fond ved utgangen av året. Det er tilsvarende krav om at dette skal foretas på selvkostfondene.

Investeringer og låneopptak

I forslag til investeringsbudsjett for 2009 med låneramme kr 24 mill, utgjør selvfinansierende lån kr 13 mill. Over 4-årsperioden er den totale låneramme kr 95 mill, hvorav selvfinansierende lån kr 52 mill. Gjennomsnittlig låneopptak per år er iht. foreløpige føringer (Låneopptak skal gjennomsnittlig i planperioden være på nivå med årets nedbetaling av gjeld eller lavere dersom lånene ikke er selvfinansierende).

Med selvfinansierende lån menes her lån innen vann- og avløpssektoren hvor selvkostberegninger kommer til anvendelse. I tillegg kommer investeringer i skolebygg som kommer inn under den nye finansieringsordningen og andre områder hvor en investering vil gi besparelser innen drift som er høyere enn de finansutgifter som påløper på låneopptaket.

Investeringsbudsjettet utarbeides med utgangspunkt i det enkelte prosjekt uavhengig av hvilket år det blir gjennomført. Det vil derfor være en viss usikkerhet knyttet til momskompensasjon investeringer avhengig av den faktiske gjennomføringen. Momskompensasjon investeringer er budsjettert med kr 3 mill som inntekt i driftsbudsjettet. Da er det ikke budsjettert noen overføring av slik kompensasjon til investeringsregnskapet. Beregningen er gjort med utgangspunkt i hvilke prosjekter som ikke er fullført tidligere år, samt en antagelse om gjennomføring av nye prosjekter i 2009.

Budsjettjusteringer

Det er ønskelig å beholde eventuelle merinntekter eller mindrekostnader som et overskudd i kommunens regnskap og ikke benytte dette til å øke kostnadene på andre områder. For å understøtte dette foreslås en handlingsregel for Balanse 2010-arbeidet i forhold til slike budsjettjusteringer.

Samarbeid med andre kommuner

I forbindelse med balanse 2010-arbeidet har det fra arbeidsgruppe koordinering kommet en rekke ikke tallfestede tiltak i forhold til stordriftsfordeler ved å samarbeide med andre kommuner om forskjellige driftsområder. Det er ønskelig å utrede dette nærmere i forhold til å tallfeste en eventuell besparelse og kartlegge eventuelle andre fordeler og ulemper ved et slikt samarbeid.

Renteberegning

For å effektivisere innfordringsarbeidet og kompensere for våre utgifter foreslås at det skal beregnes renter på alle ubetalte kommunale krav.

Konklusjon:

Handlingsprogrammet er mangelfullt grunnet overgang til ny planstruktur. Sektorplanene mangler for de fleste områder. Det vil i forbindelse med budsjettarbeidet for 2010 bli

foreslått en ny struktur på dokumentet som er bedre tilpasset den nye planstrukturen. Vedlagt finnes et eksempel på hvordan et kapittel i et slikt omarbeidet dokument kan se ut.

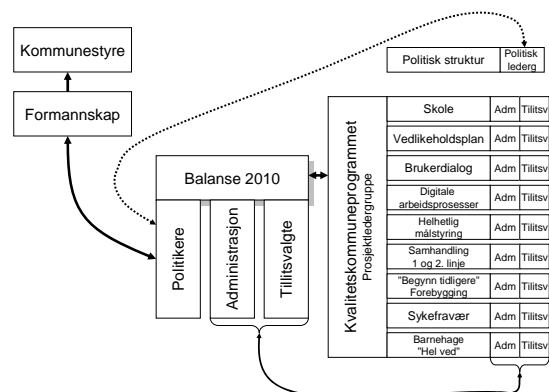
Balanse 2010 startet sitt arbeid med å finne balanse mellom kostnader og inntekter for budsjettåret 2009. I den politiske opprinnelige forventningen, slik den ble vedtatt i kommunestyret, lå det et ønske om å redusere inntektsnivået gjennom redusert eiendomsskatt. Under arbeidet har det vært avklart i trepartsamarbeidet at hovedfokus settes på budsjettbalanse i 2009, hvor målsetningen om redusert eiendomsskatt er utsatt.

Dette har vært et krevende og omfattende arbeid, inkl. flere partssammensatte arbeidsgrupper, da det har medført et behov for å redusere kostnadene med tilnærmet kr 13 mill. Konsekvensene er redusert aktivitet innen de fleste tjenesteområder.

Konsekvensbeskrivelser fra de forskjellige arbeidsgruppene finnes som vedlegg til dokumentet.

I trepartsamarbeidet har man søkt å finne frem til de endringer i budsjettet som er nødvendige for å ha et budsjett i balanse. Enigheten om løsningsvalg i styringsgruppen for Balanse 2010 er av den politisk nedsatte arbeidsgruppen brakt til formannskap/kommunestyre til vedtak i form av politisk vedtatte føringer for rådmannens forslag til budsjett. Kommunestyret vedtok disse føringene i sitt møte den 30. oktober 2008.

I tillegg til budsjettbalanse har trepartsamarbeide hatt fokus på kvalitetsmessig utvikling av tjenestene. Deltakelsen i kvalitetskommuneprogrammet er et viktig virkemiddel i så henseende.

DOKUMENT I SAKEN:

Vedlagt:

Handlingsprogram/økonomiplan 2009 - 2012 Årsbudsjett 2009 – rådmannens forslag

Brev fra Skatteoppkrever i forhold til endret marginavsetning

Konsekvensbeskrivelse fra Kulturkontoret

Konsekvensbeskrivelse fra Kulturskolen

Konsekvensbeskrivelse fra arbeidsgruppe omsorg. Deles ut i møte.

Konsekvensbeskrivelse fra arbeidsgruppe oppvekst Deles ut i møte.

Budsjettforslag fra kontrollutvalget

Eksempel på ny kapittelstruktur

Uttalelse fra Eldrerådet

Uttalelse fra NFU

Øvrige dokument:

Handlingsprogram/økonomiplan 2009 - 2012 Årsbudsjett 2009
Reduksjon kirkebudsjetten 2009 Årsbudsjett 2009
Kontrollutvalgets budsjett for 2009 Årsbudsjett 2009
Reduksjon av driftstilskudd til VTA (ASVO) Årsbudsjett 2009
Drift av Bergosenteret Årsbudsjett 2009
Svar - Drift av Bergosenteret Årsbudsjett 2009
Svar - Reduksjon av driftstilskudd til VTA (ASVO) Årsbudsjett 2009
Innsigelser til "Budsjett i balanse 2010" Årsbudsjett 2009
Innsigelser til "Budsjett i balanse 2010" Årsbudsjett 2009
Svar - Innsigelser til "Budsjett i balanse 2010" Årsbudsjett 2009

Særutskrift av saken med saksframlegg sendes til:

Rett utskrift av møtebok.
Roa,

Utvalgssekretær

[... Sett inn saksopplysninger over denne linja ↑](#)